

राज्य स्तरीय प्रारंभिक शिक्षा परीक्षा

सत्र 2018-19

कक्षा - 6

विषय - संस्कृत (आंग्ल माध्यम)

समय - 02.30 घंटे

पूर्णांक -100

प्रश्न 1. कोष्ठकात् उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत
(उचित पद चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए)- (10 x 2 = 20)

(क) नरस्य	(ख) नगरस्य	(ग) नर्मदया	(घ) प्रकाराणि
(ङ) सरोवरे	(च) बालाः	(छ) द्वौ	(ज) भवन्तु
(झ) चलन्ति	(न) पीत्वा		

प्रश्न 2. वयं संस्कृतं लिखामि। (लृट् लकार अर्थात् भविष्य काल में परिवर्तन करो) (4)
उत्तर - वयं संस्कृतं लिखिष्यामि।

प्रश्न 3. परमानंदः परिश्रमी आसीत्। (लट् लकार अर्थात् वर्तमान काल में परिवर्तन करो) (4)
उत्तर - परमानंदः परिश्रमी अस्ति।

प्रश्न 4. परिश्रमी जनः धनं प्राप्स्यति। (लट् लकार अर्थात् वर्तमान काल में परिवर्तन करो) (4)
उत्तर - परिश्रमी जनः धनं प्राप्यति।

प्रश्न 5. बालादपि ग्रहीतव्यं युक्तमुक्तं मनीषिभिः। (श्लोक पूरा कीजिए) (4)
उत्तर - रवेरविषये किं न प्रदीपस्य प्रकाशनम्।।

प्रश्न 6. पुस्तके पठितः पाठः जीवने नैव साधितः। (श्लोक पूरा कीजिए) (4)
उत्तर - किम् भवेत तेन पाठेन जीवने यो न सार्थकः।।

प्रश्न 7. काकः कृष्णः पिकः कृष्णः को भेदः पिककाकयोः। (श्लोक पूरा कीजिए) (4)
उत्तर - वसन्तसमये प्राप्ते काकः काकः पिकः पिकः ।।

प्रश्न 8. निम्नलिखितम् गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत- (नीचे लिखे गद्यांश को पढ़कर उत्तर लिखिए)

अस्माकं देशे बहवः समुद्रतटाः सन्ति। एतेषु मुम्बई - गोवा - कोच्चि कन्याकुमारी - विशाखापत्तनम् - पुरीतटाः अतीव प्रसिद्धा सन्ति। गोवातटः विदेशिपर्यटकेभ्यः समधिकं रोचते। विशाखापत्तनम्-तटः वैदेशिकव्यापाराय प्रसिद्धः। कोच्चितटः नारिकेलफलेभ्यः ज्ञायते। मुम्बईनगरस्य जुहूतटे सर्वे जनाः स्वैरं विहरन्ति। चेन्नईनगरस्य मेरीनातटः देशस्य सागरतटेषु दीर्घतमः।

एकपदेन उत्तरत - (एक शब्द में उत्तर लिखिए) (3 x 2=6)

1. कोच्चितटः केभ्यः ज्ञायते ?

कोच्चितटः नारिकेलफलभ्यः ज्ञायते।

2. जनाः कुत्र स्वैरं विहरन्ति ?

जनाः मुम्बई नगरस्य जुहू तटे स्वैरं विहरन्ति।

3. क : तटः पर्यटकेभ्यः समाधिकं रोचते ?
गोवा तटः विदेशि पर्यटकेभ्यः समाधिकं रोचते ।

- प्रश्न 9. निर्देशानुसारम् उत्तरत – (निर्देशानुसार उत्तर लिखिए) (3 x 2=6)
1. “प्रसिद्धाः” इति पदस्य एकवचनरूपं चित्वा लिखत – (पप) प्रसिद्धः
 2. “अस्ति” इति क्रियापदस्य बहुवचनं चित्वा लिखत । – (पअ) सन्ति
 3. “बहवः” इति पदस्य पर्यायपदं चित्वा लिखत । – (प) अनेकानि

- प्रश्न 10. निम्नलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत– (निम्नलिखित पद्यांश को पढ़कर प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

सर्वस्तरतु दुर्गाणि सर्वो भद्राणि पश्यतु ।
सर्वः कामानवाप्नोतु सर्वः सर्वत्र नन्दतु ॥

ग्रीष्मे शरीरं सस्वेदं शीते कम्पमयं सदा ।
हलेन च कुदालेन तौ तु क्षेत्राणि कर्षतः ॥

एकपदेन उत्तरत ।(एक शब्द में उत्तर लिखिए) (3 x 2=6)

1. कः सर्वत्र नन्दतु ?
उत्तर – सर्वः कामानवाप्नोतु सर्वः सर्वत्र नन्दतु ॥
2. ग्रीष्मे किं सस्वेदं भवति ?
उत्तर – ग्रीष्मे शरीरं सस्वेदं भवति ।
3. तौ केन क्षेत्राणि कर्षतः ?
उत्तर – हलेन च कुदालेन तौ क्षेत्राणि कर्षतः ।

- प्रश्न 11. निर्देशानुसारम् उत्तरत – (निर्देशानुसार उत्तर लिखिए) (3 x 2=6)

1. “दुर्गाणि” इति पदे का विभक्तिः ? (पप) द्वितीया
2. “हलेन च कुदालेन तौ” किं कुरुतः ? (पप) कर्षतः
3. “भद्राणि” पदस्य शब्दार्थः अस्ति ? (प) कल्याणमं

- प्रश्न 12. 1. “तौ तु क्षेत्राणि कर्षतः” अस्मिन् वाक्ये कर्तृपदं किम् ? उत्तर – (प) तौ (3 x 2=6)
2. “कामानवाप्नोतु” इति पदस्य संधिविच्छेदः अस्ति – उत्तर – (पप) कामान्+आप्नोतु
3. दीर्घतमः इति पदस्य विलोमपदं चिनुत – उत्तर – (पप) लघुतमः

- प्रश्न 13. (अ) अधोलिखितानाम् प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया लिखत । (नीचे लिखे प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए) (4 x 2=8)

- (प) सर्वे जन्तवः केन तुष्यन्ति ?
उत्तर : प्रियवाक्य प्रदानेन सर्वे जन्तवः तुष्यन्ति ।
(पप) पुष्पोत्सवस्य आयोजनं कदा भवति ?
उत्तर : पुष्पोत्सवस्य आयोजनं ऑक्टोबरमासे भवति ।

(पप) अजीजः कां व्यथां श्रावयति ?

उत्तर : अजीजः तस्य स्वामीस्य व्यथां श्रावयति ।

(पअ) नीलाकाशः कीदृशः अस्ति ?

उत्तर : नीलाकाशः अतिशय विस्तृतः अस्ति ।

प्रश्न 14. शुद्धकथनानां समक्षम् 'आम्' इति अशुद्धकथनानां समक्षं 'न' इति लिखत –
(सही कथन के सामने 'हाँ' एवं गलत कथन के सामने 'नहीं' लिखिए)

(4 x 2=8)

(प) कृषकाः सर्वेभ्यः अन्नं यच्छन्ति । आम्

(पप) कृषकाणां जीवनं कष्टप्रदं न भवति । न

(पपप) कृषकाः शीतकालेऽपि कर्मठाः भवन्ति । .आम्

(पअ) श्रमेण धरित्री सरसा न भवति । आम्

प्रश्न 15. अधोलिखितानि पदानि आधृत्य सार्थकानि वाक्यानि रचयत –
(नीचे लिखे शब्दों के आधार पर सार्थक वाक्य बनाइए)

(5 x 2=10)

वानराः	वृक्षेषु	नृत्यन्ति
सिंहाः	वनेषु	कूर्दन्ति
मयूराः	उद्याने	उत्पतन्ति
मत्स्याः	जले	गर्जन्ति
खगाः	आकाशे	तरन्ति

उत्तर 1. वानराः वृक्षेषु कूर्दन्ति ।

2. सिंहा वनेषु गर्जन्ति ।

3. मयूराः उद्याने नृत्यन्ति ।

4. मत्स्याः जले तरन्ति ।

5. खगाः आकाशे उत्पतन्ति ।